

**3-6 YAŞ GRUBU ÇOCUĞU OLAN BABALARIN
BABALIK ROLÜ ALGISI VE ETKİLEYEN
FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ**

Ayberk Asena TELLİ

Ebelik Anabilim Dalı

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Hava ÖZKAN

Yüksek Lisans Tezi - 2014

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**3-6 YAŞ GRUBU ÇOCUĞU OLAN BABALARIN BABALIK
ROLÜ ALGISI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN
BELİRLENMESİ**

Ayberk Asena TELLİ

**Ebelik Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Hava ÖZKAN**

**ERZURUM
2014**

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EBELİK ANABİLİM DALI

**3-6 YAŞ GRUBU ÇOCUĞU OLAN BABALARIN BABALIK ROLÜ
ALGISI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ**

Ayberk Asena TELLİ

Tez savunma Tarihi: 15.12.2014

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hava ÖZKAN (Atatürk Üniversitesi)

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ayşe OKANLI (Atatürk Üniversitesi)

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Serap EJDER APAY (Atatürk Üniversitesi)

Onay

Bu çalışma yukarıdaki jüri tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Yavuz Selim SAĞLAM
Enstitü Müdürü

Yüksek Lisans Tezi

ERZURUM – 2014

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	VII
TABLOLAR DİZİNİ	VIII
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Ailenin Tanımı.....	3
2.1.1. Ailede Rol Dağılımları.....	3
2.1.2. Anne-Baba ve Çocuk Etkileşimi.....	4
2.2. Babalık Kavramı	4
2.2.1. Baba Oğul İlişkisi	5
2.2.2. Baba Kız İlişkisi.....	7
2.3. Babanın Çocuk Üzerindeki Etkisi.....	8
2.3.1. Babanın Çocuğun Zihinsel Gelişimine Etkisi.....	8
2.3.2. Babanın Çocuğun Sosyal-Duygusal Gelişimine Etkisi	9
2.3.3. Babanın Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi	10
2.3.4. Babanın Çocuğun Cinsel Kimlik Gelişimine Etkisi	11
2.4. Babalık Tipleri	12
2.4.1. İlgisiz Baba	12
2.4.2. Tutarsız Baba	12
2.4.3. Gevşek Baba	13
2.4.4. Aşırı Seven Ve Koruyan Baba.....	13
2.4.5. Baskıcı Baba	14

2.4.6. Reddeden Baba	14
2.4.7. Bilinçli Baba	15
2.5. Babalık Rolünün Gelişiminde Ebenin Rolü.....	16
3. MATERYAL VE METOT.....	17
3.1. Araştırmanın Türü.....	17
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman	17
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	17
3.4. Verilerin Toplanması	18
3.5. Verilerin Değerlendirilmesi	19
3.6. Araştırmanın Etik İlkeleri	19
3.7. Araştırmanın Değişkenleri.....	20
3.8. Araştırmanın Genellenebilirliği	20
3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	20
4. BULGULAR.....	21
5. TARTIŞMA.....	28
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	33
KAYNAKLAR	35
EKLER	41
EK-1. ÖZGEÇMİŞ	41
EK-2. ANKET FORMU	42
EK-3. BABALIK ROLÜ ALGI ÖLÇEĞİ (BRAÖ).....	44
EK-4. TEZ ÇALIŞMASI İZİN YAZISI	46
EK-5. ETİK KURUL ONAY FORMU	48
EK-6. GÖNÜLLÜLERİN BİLGİLENDİRİLMESİ VE RIZASININ ALINMASI PROTOKOLÜ	49

EK-7. BABALIK ROLÜ ALGI ÖLÇEĞİNİN KULLANIM İZİNİ.....	50
EK-8. TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI	52

TEŞEKKÜR

Tezimin hazırlanmasında, değerli bilgi ve katkıları ile yöneten, tezimin her aşamasında rehberlik eden, yardımlarını esirgemeyen değerli danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Hava ÖZKAN'a,

Bu araştırmayı **2014/44 BAP** proje numarası ile destekleyen Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğüne,

Araştırmanın uygulanmasına olanak Giresun Milli Eğitim Müdürlüğüne, Doğankent Anaokulu, Zübeyde Hanım Anaokulu, İrfan Domaç Anaokulu, 75. Yıl Anaokulu, Sevinç Mehmet Ekizoğlu Anaokulu, 80.Yıl Anaokulu, Nene Hatun Anaokulu ve Eynesil Anaokulu'ndaki yöneticilere ve öğretmenlere,

Beni bu zorlu yolda yalnız bırakmayan, hayatı paylaştığım, desteğini her zaman yanımda hissettiğim sevgili eşim Burak TELLİ'ye, yüksek lisans eğitimim sırasında hayatımıza giren, ondan çaldığım zamanlara katlanan canım kızım Asya Lal TELLİ'ye, dualarını esirgemeyen annem Şehide BABALIGARİP'e, hayatımdaki vazgeçilmez bir yere sahip olan canım ablam Merve BABALIGARİP'e, yorumlarını ve desteklerini gördüğüm canım kardeşim Buse Nur BABALIGARİP'e,

Ders döneminde ve tez çalışması sırasında bana cesaret veren hocalarıma ve arkadaşlarıma, tez savunma sınavında desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Ayşe OKANLI, Yrd. Doç. Dr. Serap EJDER APAY'a ve Yrd. Doç. Dr. Ayla ÇAPIK'a,

Yüksek lisans eğitimim sırasında heyecanlarımızı paylaştığımız, yardımlaştığımız değerli arkadaşım Hülya UÇAR'a, tezimin yürütülmesi sırasında önerilerini ve desteklerini gördüğüm Gülsüm GÜNDOĞDU'ya,

Verilerin toplanmasında katkı sağlayan değerli babalara,

Sonsuz teşekkür ediyorum.

Ayberk Asena TELLİ

ÖZET

3-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Babaların Babalık Rolü Algısı ve Etkileyen

Faktörlerin Belirlenmesi

Amaç: Araştırma; 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Materyal ve Metot: Araştırma, Giresun ili Doğankent Anaokulu, Zübeyde Hanım Anaokulu, İrfan Domaç Anaokulu, 75. Yıl Anaokulu, Sevinç Mehmet Ekizoğlu Anaokulu, 80.Yıl Anaokulu, Nene Hatun Anaokulu ve Eynesil Anaokulu'na Eylül 2013/Aralık 2014 tarihleri arasında anaokulunda çocukları bulunan 482 baba ile yürütülmüştür. Veriler, 'Kişisel Bilgi Formu', 'Babalık Rolü Algı Ölçeği' kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; yüzdeler dağılımlar, ortalama, t-testi, ANOVA, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Babaların, BRAÖ'den aldıkları toplam puan ortalamasının 99.49 ± 11.10 olduğu saptanmıştır. Babaların; eğitimi, çalışma durumu, mesleği, gelir durumu algısı, aile tipi, mevcut çocuğu isteme, ilk kez baba olma yaşı, sahip olduğu çocuk sayısı ve babalığa ilişkin bilgi alma durumlarının babalık rolü algısını etkilediği belirlenmiştir. Babaların yaşı, evlilik süresi, babalık ile ilgili bilgi alınan kaynaklar ve kendi babasıyla olan ilişkisinin babalık rolü algısını etkilemediği bulunmuştur.

Sonuç: Babaların, BRAÖ'den aldıkları toplam puan ortalamasına göre babalık rolü algısının iyi düzeyde olduğu bulunmuştur. Babaların bazı (eğitim, çalışma durumu, meslek, gelir durumu algısı, aile tipi, mevcut çocuğu isteme, ilk kez baba olma yaşı, sahip olduğu çocuk sayısı ve babalığa ilişkin bilgi alma durumları) sosyodemografik özelliklerinin babalık rolü puan ortalamalarını etkilediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Baba, Babalık Algısı, Babalık rolü, Çocuk

ABSTRACT

Determination of Fatherhood Role Perception of Fathers with Children Aged 3-6 years and the Affecting Factors

Aim: The purpose of this descriptive study was to determine the fatherhood role perception of fathers with children aged 3-6 years and the affecting factors.

Material and Method: The study was conducted with 482 fathers with preschool children receiving education in Doğankent Kindergarten, Zübeyde Hanım Kindergarten, İrfan Domaç Kindergarten, 75. Yıl Kindergarten, Sevinç Mehmet Ekizoğlu Kindergarten, 80.Yıl Kindergarten, Nene Hatun Kindergarten and Eynesil Kindergarten in the province of Giresun between September 2013 and December 2014. The data were collected by using the ‘Personal Information Form’ and the ‘Fatherhood Role Perception Scale’. Percentage distributions, mean, t-test, ANOVA, Mann Whitney U, and Kruskal Wallis analyses were used to assess the data.

Results: Total mean score obtained by fathers from the FRPS was determined to be 99.49 ± 11.10 . It was determined that fathers’ education, working condition, occupation, income status perception, family type, state of intending the present child, age of becoming a father for the first time, the number of children and state of receiving information about fatherhood affected the fatherhood role perception. Fathers’ age, marriage duration, information resources regarding fatherhood, and relationship with their own fathers had no effect on the fatherhood role perception.

Conclusion: According to total mean score obtained by fathers from the FRPS, it was found that the fatherhood role perception was at a good level. It was also determined some socio-demographic characteristics of fathers (education, working condition, occupation, income status perception, family type, state of intending the present child, age of becoming a father for the first time, the number of children, and state of receiving information about fatherhood) affected mean scores of the fatherhood role.

Key Words: Father, Fatherhood Perception, Fatherhood Role, Child

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

BRAÖ : Babalık Rolü Algı Ölçeği

TABLULAR DİZİNİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo 4.1. Babaların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı	21
Tablo 4.2. BRAÖ'den Alınabilecek ve Aldıkları Minimum-Maksimum Puanlar ve Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	23
Tablo 4.3. Babaların Sosyo-Demografik Özelliklerinin BRAÖ Puan Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	26

1. GİRİŞ

Aile toplumun en küçük birimi olup bireylerin ruh ve beden sağlığı için gerekli sevgi, Őekfat ve bakımı bulabilecekleri en doğal ortamdır. Bu ortamda yaşamdan doyum sağlama ve yaşamdan topluma uygun bir birey olarak yetişmenin temelleri atılmaktadır.^{1,2} Ailenin yapı taşını oluşturan ebeveynler geleneksel kalıplara bürünmektedir. Bu kalıplara göre anneden doğurması, çocuk bakıp büyütmesi, beslemesi, evi çekip çevirmesi; babadan ise para kazanması,^{3,4} aileyi koruması, dış dünya ile ilişkileri düzenlemesi beklenmektedir.⁵

Uzun yıllar var olan bu kalıp, teknolojidaki ilerlemeler, annenin ev dışında çalışmaya başlaması, çekirdek aile sayısının artması ile değişime uğramıştır. Bu değişimle beraber babaların çocuk bakımına daha fazla katılmaya başladığı görülmektedir.⁶⁻⁹

Son yıllarda baba çocuk yakınlaşması artmaktadır. Bu yakınlaşmayı; babanın cinsiyet rolüne ilişkin tutumları, eğitimi, yaşı, psikolojik özellikleri, kendi babasıyla ilişkisi, annenin tutumu, annenin çalışma durumu, anne ve babanın evlilik ilişkisi, çocuğun yaşı ve cinsiyeti gibi önemli faktörler etkilemektedir.^{7,10,1} Babalık, eşin gebe olduğu anlaşıldığı anda başlar. Erkekler, baba kimliğini, gebelikle başlayıp doğum sonrası devam eden üç yıllık süreçte edinerek geliştirir.¹²

Babanın çocuğuyla bağ kurması önemlidir. Çünkü çocuğun ilk beş yıllık yaşantısında baba kilit rol oynamaktadır. Çocuk altı yaşına geldiğinde, kişiliğinin temel yapısı oluşmaktadır.^{13,14} Babanın aile içinde katılımcı davranış sergilemesi özellikle erkek çocuklarının bilişsel gelişiminde; çözümlenme becerisini, dil zekasını, akademik başarisını ve temel becerilerini olumlu yönde etkilemektedir.^{15,16} Baba kız ve erkek çocuklarının cinsel gelişiminde farklı bir öneme sahiptir.³ Erkek çocuğunda cinsiyet kavramının belirginleşmesinde, kız çocuğundaysa karşı cinse duyulan ilginin

şekillenmesinde önemli bir faktördür.^{8,15-17} Babanın çocuğa artan ilgisi sayesinde çocuğun girişimci davranışları ve empati kurma becerisi olumlu yönde etkilenmektedir. Böylece çocukta sosyal ve duygusal gelişimin ilerleme kaydettiği görülmektedir.¹⁸

Babalık sorumluluğu ve babaların çocuklarına daha fazla vakit ayırması, babalar için de faydalı olmaktadır. Babanın katı hisleri uysallaşır, kendine güven duygusu artar, kendi babasıyla daha iyi ilişkiler kurmasına sebep olur.¹⁹

Çocuğuna çeşitli haklar tanıyan baba, onun dürüst olmasını sağlar. Çocuğuna sorumluluk yükleyerek başarı duygusunu tatmasına yardımcı olur. Şefkatli ve tutarlı bir disiplin uyguladığında çocuğa kendi kendini yönetme yeteneği kazandırır. Bu nedenle çocuk, sağlıklı bir gelişim gösterir.²⁰ Çocuğun sağlıklı bir gelişim göstermesi için babanın, babalık rolünü üstelenmesi gerekmektedir. Babanın, babalık algısı ve babalık rolüne uyum sağlayabilmesi, çocuğun gelişimini olumlu bir şekilde etkileyebilmesi de gebeliği duyduğu andan itibaren ailenin bütüncül olarak değerlendirilmesiyle olmaktadır. Dolayısıyla ebeler; babaları gebelik, doğum ve doğum sonrası sürece dahil ederek, anne- baba ve bebeğe uygun ortam sağlayarak, çocuğun gelişmesinde babanın önemini vurgulayarak babalık rolünün gelişmesinde etkili olabilirler.^{7,21,22}

Babanın çocuğu üzerindeki etkisi ile ilgili literatür bilgisi çocuk gelişimi, psikoloji, hemşirelik ve sosyal bilimler alanlarında yapıldığı görülmektedir.^{5,7,23-30} Ancak ebelik alanında yapılmış çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu araştırma, 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Ailenin Tanımı

Türk dil kurumuna göre aile; evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik olarak tanımlanmıştır.³¹

Bireyin yaşamı üzerinde önemli bir yere sahip olan toplumun en küçük birimi aile olarak açıklanmaktadır. Kişilerin ruhsal, fiziksel ve sosyal gereksinimlerinin karşılandığı ortam ailedir.³² Aile, evlilik ile başlar, kurumdaki kişilerin çeşitli rollere bürünmesiyle devam eder, birbirinden etkilenir ve birbirini etkiler, her ne kadar kendi içinde özel bir kurum olsa da bulunduğu sosyal çevreye uyum gösterir.³³ Aile, bireylerin hayat merkezi ve dahil olduğu en küçük sosyal gruptur. Aile bireyleri arasında rollerin üstlenildiği bir kurumdur.³⁴

2.1.1. Ailede Rol Dağılımları

Toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkeğin davranışlarını, sorumluluklarını belirlemektedir. Toplumda kadın ve erkeğin rolleri birbirinden ayrılmıştır. Çoğu toplumda kadının üstlendiği roller daha fazladır.⁵ Kadının anne olarak çocuğun bakım gereksinimlerini karşılayan tek kişi olduğu görülmektedir.³⁵

Anneye aile içerisinde anlamsal roller düşer, babaya ise toplumsal görevler yani araçsal roller düşmektedir. Baba ailenin maddi ihtiyaçlarını karşılayan kişidir. Anne ise; ev işleri, çocuk bakımı ve ailenin duygusal yaşamını düzenleyen kişidir.⁵ Çakır, erkeklerin ev hanımı eşlerinin temel ve birincil görevinin annelik ve çocuk bakımı olarak gördüğünü belirtmiştir.³⁶

Türkiye’de babalar evin maddi ihtiyaçlarını karşılamakla sorumluluklarının bittiğini düşünmektedir. Annelere çocuğun gelişimi ve eğitimiyle ilgili sorumlulukları

bırakmışlardır. İşten eve gelen baba; sorumluluklarını tamamladığını düşünerek, çocukların gürültüsünden uzak kalmak istemektedir.²³

2.1.2. Anne-Baba ve Çocuk Etkileşimi

Çocukların sağlıklı kişilik geliştirmesinde ve çevreye uyum göstermesinde ailenin en küçük birimi olarak tanımladığımız anne, baba ve çocuk arasındaki etkileşimin önemlidir. Anne, baba ve çocuk ilişkisi günümüzde daha çok önem kazanmıştır. Çocuğun doğduğunda ilk etkileşimi anne ve babasıyladır. Anne babanın davranışları ve sağlamış olduğu aile ortamıyla çocuğun gelişimini desteklemektedir.³⁷

Anne baba olmak; çocuğun fiziksel gereksinimlerini karşılamak, çocuğu disipline etmek, çocuğu eğitmek, çocukla oyun oynamak ve çocuğa iyi bir ortam hazırlamaktır. Annenin ve babanın çocuklarını tanımaları ve iyi bir iletişim kurmaları, çocuklarında istenilen davranışları kazandırabilmelerini, kendi kendilerini denetlemelerini, duygu ve düşüncelerini özgürce ifade etmelerini ve girişimci bir birey olmalarını sağlamaktadır.¹⁷

2.2. Babalık Kavramı

Sözlükte babalık, bir çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek, birinci dereceden erkek akraba, çocuk sahibi erkek, koruyucu ve velinimet olarak tanımlanmaktadır.³¹

İlkel toplumlardaki ailelerde sadece “annelik” tanımlanmış, erkeklerin üremedeki rolü biyolojik olarak bilinmediğinden babalık tanımlanmamıştır. Erkeklerle sadece yaşamı sürdürmeyi sağlamaları öğretilmiştir. Bu durum babaların evden ve çocuk bakımından uzak kalmaları ile sonuçlanmıştır. Yüzyıllar boyunca, bebek bakımının yalnızca kadına ait bir sorumluluk olması, erkeğin, kadının gebelik ve loğusalık döneminin dışında kalmasına yol açmıştır.³

Baba olmak, erkek olmanın anlaşılması en zor hallerinden birisidir. Bir erkek için baba olmak, kadınların “doğurarak anne olmak” bağlantısı kadar somut bir durum değildir. Anne olmaktan farklı bir şekilde baba olmak, çocuk ile babası olan erkek arasında doğrudan biyoloji yoluyla açık ve belirgin bir ilişki olarak kurulamamakta, bir kadının onayına ve kabulüne muhtaç niteliğine bağlı olarak babalık belirsizlik riski taşımaktadır. Baba olmak, çocuğunun ve çoğu zaman çocuğunun annesinin geçimini sağlamaktır.²⁴

Bir babanın geleneksel rolü; anne eve ve çocuklara bakarken, dışarıda çalışmak ve eşi ve çocukları için para kazanmakken, toplumdaki sosyal, ekonomik, siyasi, gelişen teknoloji ve bilimsel değişiklikler nedeni ile bu roller de değişime uğramıştır. Birçok ailede; eşlerden her ikisi de çalışmakta ve ailenin gelirin önemli katkıda bulunmaktadır. Bu ailelerde artık babalar çocuklarının gelişiminde aktif rol almak ve sorumlulukları paylaşmak istemektedirler.³⁸

Geleneksel anlayışla çocuğun bakımı ile ilgili olan işlerde babalar annelere göre çocuk bakımıyla daha az ilgilidirler. Ancak annenin dışarıda çalışıp çalışmamasının bu konuda önemli bir belirleyici olduğu görülmektedir.²⁴ Geleneksel baba rolü, ailenin geçimini sağlayan, katı disiplin uygulayan ve zaman zaman oyun arkadaşı olan baba rolüdür. Geleneksel baba rolüne sahip olan babalar hem çocuklarına az zaman ayırmakta hem de çocuk bakımını az üstlenmektedir. Onlar için çocuk bakımı, parasal destek sağlamak ve disiplin uygulamakla sınırlıdır. Ailelerini ekonomik olarak destekledikleri için de kendilerini aktif ve sorumlu olarak algırlarlar.³⁹

2.2.1. Baba Oğul İlişkisi

Türk toplumu genellikle geleneksel aile yapısıyla bilinen, erkek egemen bir toplumdur. Çeşitli sosyo-ekonomik değişimlere rağmen esas yapısını korumaktadır. Ancak Cumhuriyet sonrası şehirleşmenin ve kentleşmenin artmasıyla aile içindeki

ilişkilerde etkilenmiştir. Aile reisi statüsü tartışılmaya başlanmış, aile yapısı geniş aileden çekirdek aileye dönüşmüştür. Ancak kırsal kesimlerde aile içinde pek değişmeyen rol dağılımları halen devam etmektedir. Bunlardan biri de erkek çocuğun ailenin tek güvencesi olması, aileye sosyal beğeni ve saygınlık sağlamasıdır. Bu bağlamda erkek çocuğu ailesine bakmak görevini üstlenir ve ailesinden bağımsızlaşması güçleşir. Bu ikilem baba-oğul çatışmasını da beraberinde getirmektedir.⁴⁰

Toplumsal cinsiyet rollerinin oluşmasında babanın erkek çocuğu üzerindeki etkisi önemlidir. Erkekliğin toplumsal ve işlevsel yanları topluma özgü olarak içselleşmektedir. Cins, bireyin kadın veya erkek olduğunun bilincinde olmasıyla ilgiliyken, cinsiyet ise bu bilincin hissedilmesi ve harekete geçirilmesiyle ilgilidir. Cins kimliği yaşamın ilk yıllarında oluşurken, cinsiyet kimliği ergenlik sonunda oluşur. Böylece babanın erkek çocuğun hem cins kimliği hem de cinsiyet kimliğinin oluşumunda oynadığı rolün ne kadar önemli ve erkek olmanın babayla yaşanan bir süreç olduğu ortaya çıkar.⁴¹

Babalarıyla yakınlık kurmak, ona benzemek, onunla iletişimde bulunmak erkek çocuklar için son derece önemli bir gelişim sürecidir. Babayla özdeşleşme, erkek çocukların erkek kimliğinin gelişmesinde hayati önem taşır. Anneden farklı olarak baba; dış dünyayı, gücü, rekabeti, iktidarı, macerayı, erkek olmayı, erkek gibi davranmayı temsil eder.⁴²

Erkek çocuğunun gelecekte bulunacağı dünyayı ve ortamı hazırlamada baba figürü son derece önemlidir. Erkek çocuk için baba, sırtını dayayabileceği, örnek alabileceği, danışabileceği, gelecekte kendinin de yer alacağı 'dış dünya'dır. Babanın hayatından başarı ve başarısızlıklarından, hayat tecrübelerinden örnek almak ve yön çizmek, erkek çocuğun gelişiminde önemlidir.⁴²

Güç ve iktidarı simgeleyen babayla özdeşleşme kadar 'rekabet' de çok önemlidir. Erkek çocuk, babasıyla çatışarak, dövüşüp rekabet ederek kendini dış dünyaya ve gelecekteki rolüne hazırlar. Bu gibi çatışmaların, şefkat ve sevgi alışverişleriyle dengelenerek yapılması, sağlıklı gelişmenin önemli bir parçasıdır.⁴²

Kimlik arayışında ve erkek kimliğini inşa etme kaygısında olan çocuk, babasından beklediği sevgi, dayanışma, destek yerine sertlik ve baskı görür, kavga ve çatışma ortamını teneffüs ederse, ileride hem babasıyla hem de çevresiyle ilişki ve yakınlaşma ihtiyacını ancak kavga yoluyla gidermeyi öğrenir.⁴²

2.2.2. Baba Kız İlişkisi

Kızların hayatında babalar son derece önemli bir yer tutar. Baba, kızın gözünde karşı cinsin temsilcisi olan ilk erkektir. Babanın yaptıkları, söyledikleri, anneye ilişkisi, kadınlara karşı tutumu ve davranışları, kızın ileriki yıllarda erkeklerle kuracağı iletişimin ve birlikteliğin temelini oluşturur.^{35,42,43}

Kızın gözünde baba dış dünyayı, gücü, otoriteyi, macerayı temsil eder. Babasıyla kurduğu sağlıklı ilişki, kızın özgüvenini sağlamlaştırır. Meslek ve hayatında daha güvenli, daha başarılı olmasını sağlar.^{35,42,43}

Birçok baba, kızıyla ne tür iletişime girebileceğini bilemez. Bilemediği için de uzak ve mesafeli durmayı yeğler. Aslında babanın kızıyla kurduğu bağ, babanın da erkek gibi davranmanın dışında, içinde barındırdığı yumuşak, sevecen, duygu yüklü yönlerinin su yüzüne çıkmasına ve bunları hayata yansıtmasına sebep olacaktır. Kızıyla iletişim kuran, onlarla oyunlar oynayabilen babalar, oğullarıyla kurdukları erkekler arası ilişkiden farklı olarak, rahatlama ve gevşeme duyguları yaşarlar.⁴²

Ergenlik dönemindeki olumsuz benlik kavramına sahip kızların, çocukluk dönemlerinde babaları ile olan ilişkilerini oldukça kötü algıladıkları tespit edilmiştir.¹⁵

2.3. Babanın Çocuk Üzerindeki Etkisi

Günümüz aile yapıları içindeki baba-çocuk ilişkisi incelendiğinde baba figürünün çocuğun zihinsel, sosyal, duygusal ve cinsel gelişimi başta olmak üzere birçok konuda etkili olduğu görülmüştür. Buna ek olarak, babasız çocukların okul başarılarının diğer çocuklara oranla daha düşük olduğunu gösteren çok sayıda çalışma mevcuttur. Aslında tek başına bu çalışmalar bile babanın önemini anlamak için yeterlidir. Bu nedenle artık anneliğin yanı sıra babalık ve baba figürü üzerine yapılan çalışmalar da hız kazanmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki keskin sınırların kalkması ve kadının toplum içindeki konumunun yükselmesi anne ve baba rollerinin değişmesini sağlamış, babalık kavramı da bu değişmelerden etkilenmiştir.²⁴

2.3.1. Babanın Çocuğun Zihinsel Gelişimine Etkisi

Çocuğun hayatının ilk dönemlerinde babanın davranışlarının niteliği, daha sonraki dönemde çocuğu zihinsel işlevlerini etkilemektedir. Babanın aile içindeki varlığı ve etkin katılımcı tutumu (bakım, beslenme, oyun vb. konulara katılımı), çocukların, özellikle de erkek çocukların zihinsel gelişimindeki çözümlene becerisine, zeka seviyesine, temel becerilerine, dil zekasına ve akademik başarısına olumlu yönde tesir etmektedir.^{44,45}

Baba anneye oranla daha fazla çocuğun bağımsız davranmasını, çevreyi keşfetmesini cesaretlendirici bir tutum içindedir. Bu durum, çocuğun zekasını olumlu yönde etkilemektedir. Kısıtlayıcı bir babanın çocuğun zeka gelişimine etkisi ise olumsuz yöndedir.⁴⁴

Yapılan araştırmalarda, baba-çocuk ilişkisinin çocuğun okul başarısına büyük ölçüde tesir ettiği vurgulanmakta, babasıyla yakın ve nitelikli bir ilişkiye sahip olan çocukların okul başarıları ile zihinsel gelişimlerinin olumlu açıdan etkilendiği belirtilmektedir.^{46,47} Baba, askerlik ya da iş gereği aileden uzun süre ayrı kaldığında ise

özellikle erkek çocukların okul başarılarının düştüğü, daha güvensiz, anneye daha bağımlı oldukları ve davranışlarının bozulduğu tespit edilmiştir.⁴⁷

Parke, hem annenin hem de babanın çocuğun zekâ gelişimini etkilediğini ancak bunu farklı yollarla yaptıklarını belirtmiştir. Babanın genellikle bir oyun arkadaşı olarak annenin de konuşarak, okuyarak bebeğini uyardığına dikkat çekmiştir. Anne-baba yalnız direkt davranışları ile değil, çevre düzenlemeleri ile de çocuğun zeka gelişiminde etkili olur.⁴⁸

Dönmezer'in belirttiğine göre; çocuklarıyla etkili bir etkileşim kuran, onları içtenlikle dinleyen, onların etkinlikleri ile ilgilenen babalar, daha zeki, yaratıcı ve hayat gücü geniş çocuklar yetiştirmektedirler.⁴⁹

Babası ilgilenen çocukların akademik başarılarının, babası ilgilenmeyen çocuklara göre çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Babası beslenmesiyle ilgilenen, onunla oynayan ve eğlenceli vakit geçiren bebeklerin bilişsel ve dil gelişimlerinin daha iyi oldukları ve daha yüksek IQ puanı aldıkları bilinmektedir. Benzer şekilde, babası ilgilenen okul öncesi çocuklarının, babası ilgilenmeyenlere göre okula hazır bulunuşluklarının daha iyi olduğu ve daha sabırlı ve okuldan kaynaklanan stres ve sıkıntılarla baş edebilmede de daha rahat oldukları vurgulanmaktadır.⁵⁰

Babanın çocuğun yaşamını etkin paylaşımı çocuğun analitik düşünce yapısını, zekasını, sözel becerisini ve akademik başarısını olumlu etkilemektedir.⁴⁵

2.3.2. Babanın Çocuğun Sosyal-Duygusal Gelişimine Etkisi

Sosyal ve duygusal gelişim bebeğin kendi merkezinden uzaklaşıp, başka insanlarla iletişim kurmasıyla başlar. Özellikle 1 yaşındaki sosyal duygusal gelişim ileriki yıllarda temel oluşturmaktadır.^{4,51} Anne ve babanın çocuğa sevgi ve ilgi göstermesi çocuğun sosyal, duyuşsal gelişimi için gerekli kaynakları sağlar.⁵²

Annenin çocuk bakımında, babanın ise çocuğun sosyalleşmesinde önemli olduğu belirtilmektedir. Babanın cinsiyet normlarına ve disipline daha çok önem vermesinin onu, çocuğun toplumsallaşmasında daha önemli hâle getirir.⁵²

Babanın ilgisi; çocuğun motivasyonu, özgüveni, sosyal ve geleneksel beklentilere uyumunu desteklemektedir.⁵³ Babası tarafından sevildiğini, onaylandığını, en önemlisi kabul edildiğini hisseden çocuk, öğrenmeye, gelişmeye ve olumlu benlik algısı geliştirmeye daha açık olmaktadır.⁵⁴

Babanın katılımı ve ilgisi çocuğun entelektüel gelişimi, sosyal girişimciliği, içsel kontrollü olma ve empati kurabilme yeteneği üzerinde pozitif etkili olduğu bildirilmiştir.¹⁸

2.3.3. Babanın Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi

Kişiliğin oluşumunda birçok faktörün etkisi vardır. Bunlar ‘mizaç özellikleri, karakter özellikleri, anne babanın kişiliği ve tutumu, topluma ve kültüre ait değerler’dir. Çocuğun gelişimine uygun verilen mesajlar, çocuğun kişiliğinin daha sağlam gelişmesini sağlar. Her anne baba, çocuğunun ‘doğru, dürüst, cesur, fedakar, yardımsever, sorumluluk sahibi, vefalı, sabırlı, azimli ve başkalarının haklarına saygılı’ olmasını ister. Çocuğun kişilik gelişiminde en etkili faktörlerden birisi, ebeveynidir.²⁰

Anne babanın çocuk üzerindeki etkisi daha bebek dünyaya gelmeden önce başlar. Anne babanın bebeğin dünyaya gelmesine istekli ya da isteksiz oluşu, hazır olup olmamaları, bebekten beklentileri bebeğin yaşama ilişkin ilk izlenimlerinde ve çevresi ile olan duygusal etkileşiminde rol oynar.⁵⁵

Çocuğu olduğu gibi kabul etmemek, başkalarıyla kıyaslamak, çocuğun yaş ve gelişim düzeyinden daha ileri beklentiler taşımak anne babaların yapmış olduğu olumsuz davranışlardır. Bu durumda çocuk isyankâr, aşırı hırslı ya da çekingen,

yaşamdan daha az zevk alan bir kişilik özelliği geliştirebilir. Aynı zamanda bu da onun akranlarıyla olan ilişkilerini olumsuz yönde etkileyebilir.⁵⁶

2.3.4. Babanın Çocuğun Cinsel Kimlik Gelişimine Etkisi

Babanın, özellikle erkek çocuğun erkeksi davranışı kazanması açısından önemi büyüktür. Erkek çocuk erkeksi davranışı babasıyla özdeşleşerek ve onu taklit ederek kazandığından, babanın olmaması durumunda çocuğun cinsel rol gelişim bundan olumsuz etkilenmektedir.⁴² Babanın sorunlar karşısındaki tepkisi, evdeki kuralları uygulama yöntemi, davranışları erkek çocuk için erkeklik ile ilgili kavramlarının oluşmasında temel oluşturmaktadır.^{8,18}

Babası olan erkek çocukların, babası olmayanlardan daha fazla erkeksi davranışlara sahip olduğu belirtilmektedir. Özellikle okul öncesi dönemdeki baba yokluğu, erkek çocukların cinsel kimliğini ve rolünü benimsemesinde daha büyük aksaklıklara yol açmaktadır.⁴⁴

Babası pasif ve ilgisiz olan erkek çocuklar ise sosyal gelişimlerinin olumsuz etkilenmesi bir yana, daha az erkeksi kimliğe sahip olabilmekte, cinsel kimlik karmaşasına düşebilmektedir. Çünkü çocuğun sürekli anneye birlikte olması, zaman içinde onunla bütünleşmesine ve özdeşim modeli olarak anneyi almasına sebep olabileceğinden, erkek çocuk, annesi gibi olmayı isteyebilmektedir.^{44,46}

Yalnızca erkek çocukların değil, kız çocuklarının da etkileşimde bulunacakları bir baba figürüne ihtiyacı vardır. Babası olan kızlar, cinsiyetine uygun davranışları diğerlerinden daha çok göstermektedirler. Çünkü kız çocukları babalarını gözlemleyerek ve onlarla etkileşimde bulunarak erkeklere karşı nasıl tepkide bulunacaklarını ve erkeklerin de kadınlara nasıl tepkide bulunduğunu öğrenirler.^{13,15,19,44,47,49}

2.4. Babalık Tipleri

Çocuğun aile içerisinde baba terbiyesi alabilmesi, babanın çocuğuna yaklaşımındaki sağlıklı tutuma bağlıdır. Ancak babaların çocuklarına karşı tutumları her zaman sağlıklı olmayabilir. Bazı babalar; kendi çocukluk yıllarında olumsuz davranışlara maruz kalarak büyümeleri, boşanma sonucu parçalanmış ailelerden gelmeleri, eşlerinde aradıkları mutluluğu bulamamaları, çok genç yaşta, planladıkları bir zamanda ya da ekonomik yönden sıkıntı içinde buldukları bir dönemde baba olmaları, iş hayatlarındaki stres gibi sebeplerle, çocuklarına karşı olumsuz tutumlar sergileyebilmektedir.³⁵

2.4.1. İlgisiz Baba

Çocuğun davranışları karşısında pasif, ilgisiz ve kayıtsız tutum söz konusudur. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarından habersizdir. Çocuğa bir denetim uygulamaz. Çocuklarını yalnız bırakıp dışlayabilirler. Çocuğu bir engel olarak görür. Çocuğa sevgi göstermezler. İlgisiz ve kayıtsız tutumda anne baba ve çocuk arasında iletişim kopukluğu söz konusudur. Bu tür aileler çocuklarını yalnız bırakabilmekte ya da dışlayabilmektedir.^{35,46,49} İlgisiz ve kayıtsız baba tutumuna maruz kalan çocukların saldırganlık eğiliminin yüksek olduğu görülmektedir. Bu tür çocuklar, öğretmenlerine, arkadaşlarına veya çevresindeki eşyalara zarar verebilmektedir.⁴⁶

2.4.2. Tutarsız Baba

Söz ve davranışlarında bir tutarlılık ve denge olmayan, bugün kabul ettiği ve onayladığı bir davranışı yarın hatalı bulan ve cezalandıran baba olarak tanımlanır.³⁵

Baba çocuğuna karşı bazen hoşgörölü bazen otoriter bazen de aşırı koruyucu şekilde davranır. Baba çocuğu kimi davranışta ödüllendirir, kimi zaman aynı davranışta cezalandırabilir. Çocuğun konulan kurallara uyup uymadığı kararlılıkla ve sürekli

olarak takip edilmez. Dolayısıyla çocuk yaptığı davranışların sonucunda nasıl tepki alacağını bilemez.⁵⁷

Çocuğun belli bir davranışının kimi zaman hoş görülmesi kimi zaman da aynı davranış yüzünden ceza alması, çocukta cezanın anlamı ve suçun niteliği hakkında kuşkular uyanmasına sebep olur. Çocuk hangi davranışın nerede ve ne zaman yapılmayacağını kestiremez. Neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilemez. Dengesiz baba tutumu çocuğun kişilik gelişimini olumsuz etkiler.^{35,49}

2.4.3. Gevşek Baba

Çocuğun neyin doğru neyin yanlış olduğunu yaşayarak öğrenmesini isteyen baba tutumudur. Literatürde liberal baba olarak tanımlanır. Uyku, yemek veya çalışma gibi durumlarda kesin bir tutum izlenmez, çocuğun kendi belirlemesi istenir. Çocuktan yaşına uygun olgunlukta davranması beklenmez ve toplumsal kurallar fazlaca dikkate alınmaz, çocuğa bu kurallar öğretilmez.⁴⁹

Çocuğun aşırı serbest bir ortamda yetişmesi ve hiçbir kural konulmaması, çocuğu bencil yapar. Çocuk her istediği olsun ister, sürekli dikkat çekmeye çalışır ve herkesin kendisine hizmet etmesini bekler. Bu nedenle, sosyal uyum problemleri yaşar, ilişkilerinde başarılı olamaz.⁴⁶ Hep almaya alışmış olan çocuk paylaşma ve işbirliği kavramlarından uzaktır.⁴⁷

Aşırı serbest tutuma sahip anne babaların çocukları, doyumsuz, bencil, uyum problemleri yaşayan, kuralları sevmeyen, kendine güveni olmayan, diğer kişilere bağımlı bir kişi olabilir.⁴⁶

2.4.4. Aşırı Seven Ve Koruyan Baba

Sevgisini abartılı biçimde gösteren ve dış dünyayla çocuğunun arasına bir duvar örerek onu aşırı koruyup kollayan babadır.³⁵

Baba, çocuğun kendi başına karşılayabileceği ihtiyaçlarını bile üstlenir ve çocuğa sorumluluk vermez. Baba çocuğunun üzerine titrer ve gereksiz durumlarda dahi onu korur.⁵⁸ Çocuğun büyümesine izin verilmez ve sürekli bebekleştirilir.³⁵

Babasının aşırı sevgisi ve koruması çocuğun ya çok şımarık ya da bağımlı olmasına neden olur.³³ Bu tür kişiler genellikle duygusal ve alıngan olur. Dıştan denetimli bireyler olarak yetişen bu bireylerin kendilerini gerçekleştirme ihtimali de düşüktür. Yerine getirilmesi gereken işlerde hep desteğe ihtiyaç duyarlar ve sorumluluk almaktan kaçınırlar.³³

2.4.5. Baskıcı Baba

Geleneksel Türk yapısında sıklıkla karşılaşılmakta olan baskıcı ve otoriter tutumda, çocuğun istek ve gereksinimlerini göz ardı eden katı kurallar vardır. Çocuğa karşı sürekli müdahalenin ve dışarıdan denetimin bulunduğu bu tutumda ‘zor yoluyla denetleme’ ve ‘sevgi esirgeyerek denetleme’ egemendir.^{46,59}

Anne babanın çocuğundan beklediği temel davranış itaattir. İtaat etmediğinde ise fiziksel ceza uygulanır. Bu çocuklar sıklıkla azarlanma, dışlanma, reddedilme ve cezalandırma davranışlarına maruz bırakılırlar.⁵⁸ Bu tutumla yetişen çocuklar, aşırı isyankar ve saldırganlık eğilimi olan kişiler olabilmektedir. Bazen de tam tersi olarak aşırı sessiz, içine kapanık, çekingen ve başkalarının etkisinde kolay kalabilen kişiler oldukları görülmektedir. Bu çocuklarda benlik saygısı,³³ sosyal ve iletişim becerileri düşük, girişimcilik yetenekleri zayıftır.¹⁷

2.4.6. Reddeden Baba

Çocuğun bedensel ve ruhsal gereksinimlerini karşılamayı aksatarak, çocuğa düşmanca duygular besleyen baba olarak tanımlanabilir. Babalar; çocuğuna ilgi, sevgi ve şefkat göstermezler.⁵⁹ Çocuğun davranışlarını beğenmezler ve devamlı eleştirirler.

Disipline etmek için çocuğu acımasızca döver, işkence yapar. Çocuğuna lakaplar takar ve kötü isimlerle çağırır.³⁵

Çocuk, yardım duygusundan uzak, sinirli, duygusal kırıkları olan, korkak diğerlerine özellikle kendinden küçüklere karşı düşmanca duygulara sahip bir birey olabilir.⁵⁹ Çocuk, olumlu bir benlik saygısı ve özgüven duygusu geliştiremez. Aşırı bastırılmış duygular sebebiyle dengesiz bir kişilik sergiler.³⁵ İnsanlara karşı güvensizlik hisseder. Kişiler arası ilişkiler kurarken güçlük çekerler ve iyi ilişkiler kuramazlar.⁶⁰

2.4.7. Bilinçli Baba

Çocuğu duygusal açıdan kabul eden, sevgi, ilgi ve hoşgörüyle yaklaşan, destekleyen, karar alırken çocuğunun da düşüncesini alan, müzakere ve eleştiriye açık, ikna ve inandırma yöntemini kullanan, gerekirse fikir değiştirebilen, rehber baba şeklinde tanımlanmaktadır.^{35,46}

Baba çocuğunun bağımsız bir birey olarak gelişimine destek vermektedir. Çocuğuna saygı duymaktadır. Çocuğunu karşılıksız olarak sever ve çocuk hiçbir zaman bu sevgiden mahrum kalmayacağını bilir. Çünkü çocuğun olumsuz bir davranışında bile ona sevgisini açıkça göstermektedir.⁵⁸

Bilinç bir baba, çocuktan beklenen davranışları ve uyulması gereken kuralları önceden belirler. Çocuğa açık ve anlayabileceği bir şekilde ifade eder. Kurallara uymadığında çocuğa fiziksel bir ceza yerine çeşitli disiplin yöntemi uygular.⁴⁷ Çocuğa öğüt vermekten kaçınır. Çocuğa iyi bir model olur. Çocuğa etkin bir rol ve sorumluluk verir.³³

Bilinçli bir babanın çocuğu; kendine saygılı, kişilik ve davranışları açısından dengeli, sorumluluk duygusu gelişmiş, başkalarının haklarına saygılı, insanlarla iyi ilişkiler kurabilen, uyumlu, eleştiriye açık, hoşgörülü, kendine güveni yüksek, fikirlerini açıkça söyleyebilen, girişimci, yapıcı, yaratıcı, kendini geliştirmeye ve yeni fikirler

üretmeye istekli, sosyal yönden gelişmiş, bağımsızca hareket edebilen, sağlıklı ve uyumlu bir kişi olabilmesi beklenmektedir.^{33,46,49,58}

2.5. Babalık Rolünün Gelişiminde Ebinin Rolü

Babalık rolü; anne ve çocukla dengeli ilişkilerle şekillenmektedir. Babalığın tarih boyunca göz ardı edildiği görülmektedir. Babadan ailenin maddi ihtiyacının karşılanması beklenmektedir. Günümüzde ise; babanın anne ve çocuk üzerindeki etkisi önem arz etmeye başlamıştır. Babanın gebelik öncesinde, gebelikte, doğumda, doğum sonrasında ve çocuğun gelişimsel dönemlerinde ebeveynliğe uyum göstermesi için bu dönemlere dahil edilmesi gerekmektedir. Babanın babalık rolü kazanmasında ebinin görev ve sorumlulukları vardır. Ebinin babanın rol kazanımı sağlaması için; aileye bütüncül olarak bakım vermesi ve babanın geri planda kalmamasını sağlaması gerekmektedir.¹⁰

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Araştırmanın Türü

Bu araştırma, 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, Giresun ili Doğankent Anaokulu, Zübeyde Hanım Anaokulu, İrfan Domaç Anaokulu, 75. Yıl Anaokulu, Sevinç Mehmet Ekizoğlu Anaokulu, 80.Yıl Anaokulu, Nene Hatun Anaokulu ve Eynesil Anaokulu'nda çocukları bulunan babalar ile Eylül 2013/Aralık 2014 tarihleri arasında yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Eylül 2013/Mart 2014 tarihleri arasında Giresun ili merkez ve ilçelerine bağlı anaokullarında 3-6 yaş grubu çocuğu bulunan babalar oluşturmuştur. Giresun'da toplam 20 adet anaokulu bulunmaktadır. Bu 20 adet anaokulunda 3-6 yaş grubu 2019 öğrenci sayısı olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu anaokullarından araştırmacının ulaşabileceği 8 anaokulu örnekleme alınmıştır (Giresun ili Doğankent Anaokulu, Zübeyde Hanım Anaokulu, İrfan Domaç Anaokulu, 75. Yıl Anaokulu, Sevinç Mehmet Ekizoğlu Anaokulu, 80.Yıl Anaokulu, Nene Hatun Anaokulu ve Eynesil Anaokulu).

Doğankent ilçesine bağlı Doğankent Anaokulu'nda 72,

Tirebolu ilçesine bağlı Zübeyde Hanım Anaokulu'nda 66,

Tirebolu ilçesine bağlı İrfan Domaç Anaokulu'nda 65,

Bulancak ilçesine bağlı 75. Yıl Anaokulu'nda 131,

Merkez'e bağlı Sevinç Mehmet Ekizoğlu Anaokulu'nda 102,

Görece ilçesine bağlı 80. Yıl Anaokulu'nda 139,

Espiye ilçesine bağlı Espiye Nene Hatun Anaokulu'nda 70,

Eynesil ilçesine bağlı Eynesil Anaokulu'nda 53 öğrenci olmak üzere toplam 8 anaokulunda 698 öğrenci 3-6 yaş grubunda bulunmaktadır. Araştırmada örnekleme alınan tüm anaokullarında 3-6 yaş çocuğu bulunan araştırmaya katılmayı kabul eden 482 babadan veri toplanmıştır.

Araştırmaya Alınma Kriterleri

- 3-6 yaş grubu çocuğu olan
- Araştırmaya katılmayı kabul eden işbirliği ve iletişime açık olan babalardan oluşmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, Eylöl 2013/Mart 2014 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında; Kişisel Bilgi Formu (**EK-2**) ve Babalık Rolü Algı Ölçeği (**EK-3**) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu form babaların sosyo - demografik özellikleri belirleyebilecek özellikteki sorulardan oluşmaktadır.

Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ)

Babaların babalık rolü algısını belirlemek üzere 1999 yılında Kuzucu⁶¹ tarafından geliştirilerek, geçerlik ve güvenilirliği yapılan "Babalık Rolü Algı Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçek hem bireysel hem de grup halinde uygulanabilen 5 dereceli Likert türü bir ölçektir. Ölçekte babalık rolü algısı; 14'ü olumlu (1,3,5,6,7,9,10,13,14,15,17,18,19,21), 11'i olumsuz (2,4,8,11,12,16,20,22,23,24,25) olmak üzere 25 ifade ile ölçölmektedir. Ölçek, hem gençlere hem de babalara uygulanacak şekilde tasarlanmıştır.

Babalık Rolü Algı Ölçeği'nde maddelerin karşısına katılımcıların yargılarını belirtecekleri 5 basamak bulunmaktadır. Bu basamaklar 1- Hiç uygun değil, 2- Pek

uygun değil, 3- Kararsızım, 4- Kısmen uygun, 5- Tamamen uygun şeklindedir. Olumlu maddeler 1'den 5'e doğru, olumsuz maddeler ise 5'ten 1'e doğru puanlanarak ölçümde uyum sağlanmıştır. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, babaların, babalık rolü algısının olumlu olduğunu göstermektedir. Ölçekten en düşük puan 25, en yüksek ise 125 puan alınmaktadır. Orijinal ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı 0.75 olarak belirtilmiştir. Yapılan bu araştırmada ise Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .81 olarak bulunmuştur.

Formların Uygulanması;

Formlar; okullara gidilerek okul yöneticileriyle yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlere teslim edilmiştir. Öğretmenler; formları ve araştırmanın amacını belirten yazıyı öğrencilere verip anketin babalara ulaşmasını sağlamıştır. Cevaplandırılan formlar öğretmenlere teslim edildikten sonra okullardan alınmıştır.

3.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Elde edilen veriler, SPSS paket programı aracılığıyla bilgisayarda değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde; yüzdeler dağılımlar, ortalama, t-testi, ANOVA, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis analizi kullanılmıştır.

3.6. Araştırmanın Etik İlkeleri

Araştırmaya başlamadan önce, araştırmanın yapılacağı anaokulları için Giresun Milli Eğitim Müdürlüğünden yazılı izin alınmıştır (**EK-4**). Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Etik Kurulunun 05.08.2013 tarih 2013/4 nolu etik kurul kararı ile araştırmaya başlanmıştır (**EK-5**). Katılımcıların cevaplarını gönüllü olarak vermesi gerektiğinden, araştırmaya katılıp katılmama konusunda gönüllü ve istekli olmalarına özen gösterilmiş, araştırmaya katılıp katılmama konusunda özgür oldukları açıklanmıştır. Araştırma verilerini toplamaya başlamadan önce araştırma kapsamındaki babalara, araştırmanın yapılma amacını belirten yazı ile araştırma açıklanarak

‘Bilgilendirilmiş Onam İlkesi’ yerine getirilmiştir.⁶² (EK-6). Babaların istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri belirtilerek **‘Özerklik İlkesi’**, bireysel bilgilerin araştırmacı ile paylaşıldıktan sonra korunacağı söylenerek **‘Gizlilik ve Gizliliğin Korunması İlkesine’** uyulmasına özen gösterilmiştir. Elde edilen bilgilerin ve cevaplayanın kimliğinin gizli tutulacağı belirtilerek **‘Kimliksiz ve Güvenlik İlkesi’** yerine getirilmiştir.⁶²

3.7. Araştırmanın Değişkenleri

Bağımsız Değişkenler: Babaların yaşı, eğitimi, mesleği, gelir durumu, aile tipi, evlilik süresi, çalışma durumu, ilk defa baba olma yaşı, çocuk sayısı, babalık rolü hakkında bilgi alma durumu ve kendi babasıyla ilişkisi bağımsız değişkenleri oluşturmaktadır.

Bağımlı Değişken: Babalık Rolü ölçeğinden alınan puanlar araştırmanın bağımlı değişkenidir.

3.8. Araştırmanın Genellenebilirliği

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, olasılıksız örnekleme yöntemi kullanılmasından dolayı araştırma kapsamındaki babalara genellenebilir.

3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın başlangıcında 3 anaokulu araştırma kapsamına alınmıştır. Fakat yeterli sayıya ulaşılamadığından dolayı 5 anaokulu daha çalışmaya dahil edilerek toplamda 8 adet anaokulundan veri toplanmıştır.

Giresun ilinin bazı ilçeleri ulaşım zorluğu nedeniyle örnekleme dışında tutulmuştur.

4. BULGULAR

Babaların sosyo-demografik özellikleri Tablo 4.1. incelendiğinde; babaların %37.8'inin 31-37 yaş grubunda, %39.6'sının lise mezunu, %90.9'unun çalıştığı, %29.7'sinin serbest meslekte, %59.4'ünün gelirinin giderine denk, %83.8'inin çekirdek aile yapısında, %55.8'inin 11-17 yıl arası evli olduğu, %90.9'unun mevcut çocuğunun olmasını istediği saptanmıştır. Ayrıca %55.8'inin 25-30 yaşları arasında ilk kez baba, %46.3'ünün iki tane çocuğu, %80.9'unun babalığa ilişkin bilgi almadığı, bilgi alan babaların ise %64.1'inin kitap, gazete veya dergiden bilgi aldığı, %63.6'sinin kendi babasıyla arasındaki ilişkisinin iyi olduğu tespit edilmiştir. (Tablo 4.1).

Tablo 4.1. Babaların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikleri (n=482)	n	%
Yaş Grubu		
24-30 yaş	63	13.1
31-37 yaş	182	37.8
38-44 yaş	156	32.4
45 yaş ve üstü	81	16.7
Eğitimi		
İlkokul	51	10.6
Ortaokul	66	13.7
Lise	191	39.6
Üniversite	174	36.1
Çalışma Durumu		
Çalışan	438	90.9
Çalışmayan	44	9.1
Meslek (n=438)		
Memur	123	28.1
Özel Sektör	80	18.2
Esnaf	69	15.8
Serbest Meslek	130	29.7
İşçi	36	8.2

Tablo 4.1. (Devam)

Gelir durumu algısı*		
Geliri giderinden az	84	17.4
Geliri giderinden fazla	112	23.2
Geliri giderine denk	286	59.4
Aile Tipi		
Çekirdek aile	404	83.8
Geniş aile	78	16.2
Evlilik Süresi		
4-10 yıl	140	29.0
11-17 yıl	269	55.8
18 yıl ve üzeri	73	15.2
Mevcut Çocuğu İsteme Durumu		
İstedim	477	90.9
İstemedim	5	1.0
İlk Kez Baba Olma Yaşı		
19-24 yaş	104	21.6
25-30 yaş	269	55.8
31-36 yaş	89	18.5
37 yaş ve üzeri	20	4.1
Çocuk Sayısı		
1 çocuk	134	27.8
2 çocuk	223	46.3
3 çocuk	98	20.3
4 çocuk ve üstü	27	5.6
Babalık İle İlgili Bilgi Alma Durumu		
Aldım	92	19.1
Almadım	390	80.9
Babalık İle İlgili Bilgi Alınan Kaynaklar (n=92)		
Kitap, gazete, dergi	59	64.1
Tv, internet	24	26.1
Sağlık Personeli	9	9.8
Kendi Babasıyla İlişki Durumu		
İyi	307	63.6
Orta	147	30.5
Kötü	21	4.4
Fikrim Yok**	7	1.5

*Babaların Kendi İfadesine Göre

**Babasını 0-6 Yaş Döneminde Kaybedenler

Babaların, BRAÖ' den alabilecekleri en düşük puan 25 ve en yüksek puan ise 125 puandır. Araştırmada babaların aldıkları BRAÖ puan ortalamaları incelendiğinde; minimum puan 51, maximum puanın 125 olduğu ve toplam puan ortalamasının ise 99.49 ± 11.10 olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.2.).

Tablo 4.2. BRAÖ'den Alınabilecek ve Aldıkları Minimum-Maksimum Puanlar ve Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı

Ölçek	Ölçekten Alınabilecek Minimum ve Maksimum Puanlar	Ölçekten Alınan Minimum ve Maksimum Puanlar	Ölçekten Alınan Puan Ortalaması $\bar{X} \pm SS$
BRAÖ	25-125	51-125	99.49 ± 11.10

Babaların yaş gruplarına göre BRAÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında; 24-30 yaş grubunda olan babaların BRAÖ puan ortalamasının 98.81 ± 10.58 , 31-37 yaş grubunda olan babaların puan ortalaması 100.43 ± 10.66 , 38-44 yaş grubunda olan babaların puan ortalaması 99.42 ± 11.10 ve 45 yaş ve üzeri olan babaların puan ortalaması 98.04 ± 12.37 olduğu bulunmuş ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$, Tablo 4.3).

İlkokul mezunu babaların BRAÖ puan ortalamasının 90.59 ± 11.64 , ortaokul mezunu olan babaların puan ortalaması 95.92 ± 10.47 , lise mezunu olan babaların puan ortalaması 98.94 ± 9.32 ve üniversite mezunu olan babaların puan ortalaması 104.06 ± 10.82 olduğu saptanmış ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0.001$, Tablo 4.3).

Çalışan babaların BRAÖ puan ortalamasının 99.93 ± 10.94 , çalışmayan babaların 95.14 ± 11.84 olduğu ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$, Tablo 4.3).

Babaların mesleği ve BRAÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında; memur olan babaların puan ortalaması 104.89 ± 10.80 , özel sektörde çalışan babaların puan ortalaması 99.96 ± 10.75 , esnaf olan babaların puan ortalaması 97.72 ± 10.62 , serbest mesleği olan babaların puan ortalaması 97.97 ± 10.62 , işçi olan babaların puan ortalaması 94.25 ± 10.09 olduğu ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.001$, Tablo 4.3).

Babaların gelir durumuna göre BRAÖ puan ortalaması karşılaştırıldığında, geliri giderinden az olan babaların puan ortalaması 94.62 ± 11.22 , geliri giderinden fazla olan babaların puan ortalaması 99.76 ± 9.91 , geliri giderine eşit olan babaların puan ortalaması 100.81 ± 10.09 olduğu ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.001$, Tablo 4.3).

Çekirdek aile yapısına sahip babaların BRAÖ puan ortalamasının 100.34 ± 10.76 , geniş aile yapısına sahip babaların 95.09 ± 11.84 olduğu ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.001$, Tablo 4.3.).

Evlilik süresi 4-10 yıl arasında olan babalarda BRAÖ puan ortalaması 98.24 ± 10.73 , 11-17 yıl arasında olan babalarda puan ortalaması 99.95 ± 11.55 , 18 yıl ve üzeri olan babaların puan ortalaması 100.18 ± 10.00 olduğu ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$, Tablo 4.3).

Babaların, mevcut çocuğunun olmasını isteme durumuna göre BRAÖ puan ortalaması karşılaştırıldığında; mevcut çocuğunun olmasını isteyenlerin puan ortalaması 99.61 ± 11.07 , mevcut çocuğunun olmasını istemeyen babaların puan ortalaması 88.40 ± 8.41 olduğu ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$, Tablo 4.3).

Babaların ilk kez baba olma yaşlarına göre BRAÖ karşılaştırıldığında 19-24 yaş grubu arasında olan babaların puan ortalaması 95.62 ± 11.88 , 25-30 yaş grubu arasında

olan babaların puan ortalaması 100.39 ± 10.16 , 31-36 yaş grubu arasında olan babaların puan ortalaması 100.18 ± 12.03 , 37-45 yaş grubu arasında olan babaların puan ortalaması 104.35 ± 10.23 olduğu ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0.001$, Tablo 4.3).

Babaların sahip olduğu çocuk sayısına göre BRAÖ puan ortalaması karşılaştırıldığında; bir çocuğu olan babaların puan ortalaması 101.39 ± 10.66 , iki çocuğu olan babaların puan ortalaması 100.96 ± 10.64 , üç çocuğu olan babaların puan ortalaması 95.48 ± 10.84 , dört ve üstü çocuğu olan babaların puan ortalaması 92.44 ± 11.93 olduğu ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0.001$, Tablo 4.3.).

Babalığa ilişkin bilgi alma durumuna göre BRAÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında; Babalığa ilişkin bilgi alan babaların puan ortalaması 105.22 ± 9.74 ve babalığa ilişkin bilgi almayan babaların puan ortalaması 98.14 ± 10.98 olduğu ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.001$, Tablo 4.3).

Babalığa ilişkin bilgi alınan kaynaklar ile BRAÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında; kitap, dergi, gazeteden bilgi alan babaların puan ortalaması 105.56 ± 10.07 , televizyon ve internetten bilgi alan babaların puan ortalaması 104.79 ± 10.17 , sağlık personelinde bilgi alan babaların puan ortalaması 104.11 ± 6.50 olduğu ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.001$, Tablo 4.3.).

Babaların kendi babasıyla ilişki durumuna göre BRAÖ puan ortalaması incelendiğinde; babasıyla ilişkisi iyi olan babaların puan ortalaması 99.54 ± 11.17 , babasıyla ilişkisi orta olan babaların puan ortalaması 98.87 ± 10.96 , babasıyla ilişkisi kötü olan babaların puan ortalaması 102.81 ± 9.74 , babasıyla ilişkisinde fikri olmayan

babaların puan ortalaması 100.43 ± 14.66 olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$, Tablo 4.3.).

Tablo 4.3. Babaların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre BRAÖ Puan Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Sosyo-demografik Özellikleri (n=482)	$\bar{X} \pm SS$	Test ve p değeri
Yaş Grubu		
24-30 yaş	98.81 $\pm$ 10.58	
31-37 yaş	100.43 $\pm$ 10.66	F=0.98
38-44 yaş	99.42 $\pm$ 11.10	p>0.05
45 yaş ve üstü	98.04 $\pm$ 12.37	
Eğitim		
İlkokul	90.59 $\pm$ 11.64	
Ortaokul	95.92 $\pm$ 10.47	F=26.92
Lise	98.94 $\pm$ 9.32	p<0.001
Üniversite	104.06 $\pm$ 10.82	
Çalışma Durumu		
Çalışan	99.93 $\pm$ 10.94	MWU=7377.50
Çalışmayan	95.14 $\pm$ 11.84	p<0.05
Meslek		
Memur	104.89 $\pm$ 10.80	
Özel Sektör	99.96 $\pm$ 10.75	KW=45.72
Esnaf	97.72 $\pm$ 10.62	p<0.001
Serbest Meslek	97.97 $\pm$ 10.62	
İşçi	94.25 $\pm$ 10.09	
Gelir durumu algısı		
Geliri giderinden az	94.62 $\pm$ 11.22	
Geliri giderinden fazla	99.76 $\pm$ 9.91	KW=19.05
Geliri giderine denk	100.81 $\pm$ 11.14	p<0.001

Tablo 4.3. (Devam)

Aile Tipi		
Çekirdek aile	100.34±10.76	MWU=11828.50
Geniş aile	95.09±11.84	p<0.001
Evlilik Süresi		
4-10 yıl	98.24±10.73	
11-17 yıl	99.95±11.55	F=1.25
18 yıl ve üzeri	100.18±10.00	p>0.05
Mevcut Çocuğu İsteme Durumu		
İstedim	99.61±11.07	MWU=465.00
İstemedim	88.40±8.41	p<0.05
İlk Kez Baba Olma Yaşı		
19-24 yaş	95.62±11.88	
25-30 yaş	100.39±10.16	KW=15.64
31-36 yaş	100.18±12.03	p<0.001
37 yaş ve üzeri	104.35±10.23	
Çocuk Sayısı		
1 çocuk	101.39±10.66	
2 çocuk	100.96±10.64	KW=28.74
3 çocuk	95.48±10.84	p<0.001
4 çocuk ve üstü	92.44±11.93	
Babalık İle İlgili Bilgi Alma Durumu		
Aldım	105.22±9.74	MWU=11214.00
Almadım	98.14±10.98	p<0.001
Babalık İle İlgili Bilgi Alınan Kaynaklar (n=92)		
Kitap, gazete ,dergi	105.56±10.07	
Tv, internet	104.79±10.17	KW=0.52
Sağlık Personeli	104.11±6.50	p>0.05
Kendi Babasıyla İlişki Durumu		
İyi	99.54±11.17	
Orta	98.87±10.96	KW=1.68
Kötü	102.81±9.74	p>0.05
Fikrim Yok**	100.43±14.66	

5. TARTIŞMA

Çocuklar, doğdukları andan başlayarak genel olarak inançlarını, tutumlarını ve alışkanlıklarını biçimlendiren bir aile ortamında yaşarlar. Erken çocukluk yılları boyunca anne-babalar günlük yaşam olayları içinde çocuklarının araştırma yapması, çevreyle aktif etkileşim içine girmeleri ve gözlemlerini taklit etmeleri yoluyla öğrenmeleri için olanaklar sunarlar.²³ Aile yaşantısı, çocuğun zamanının büyük bölümünün geçtiği ve gelişimi açısından doğal yaşantıların paylaşıldığı temel etkileşim ortamıdır.²⁷ Buna dayanarak son yıllarda anne ve babalar çocuk yetiştirme konusunda bilgi ve becerilerini arttırmakta, çocuklarını daha iyi tanımaları yoluyla onların gelişimlerine daha olumlu katkıda bulunmaktadır.²⁸

Babaların babalık rolü algısını değerlendirmek ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma bulguları mevcut literatür ile tartışılmıştır.

Babaların BRAÖ'den aldıkları toplam puan ortalamasının 99.49 ± 11.10 olduğu saptanmıştır (Tablo 4.2). BRAÖ'nden alınabilecek en yüksek puanın 125 olduğu için babaların babalık rolü algılarının iyi olduğu görülmektedir. Bu durum bölgedeki babaların, babalık rolünü olumlu bir şekilde yaşadıklarını düşündürebilir.

Yaş gruplarına göre toplam BRAÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında; 31-37 yaş grubunda olan babaların BRAÖ'den aldıkları toplam puan ortalamasının yüksek olduğu ve yaş grupları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$, Tablo 4.3.). Kuruçırak'ın²⁷ araştırmasında yaş ile babalık rolü algısı arasında istatistiksel bir ilişki bulunmamıştır. Kuruçırak'ın²⁷ çalışma sonuçları ile araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir.

Eğitim durumuna göre toplam BRAÖ puan ortalamaları incelendiğinde; eğitim seviyesi arttıkça puanların arttığı ve arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$, Tablo 4.3.). Yapılan bu çalışmada üniversite mezunu olan

babaların babalık rolü algısı ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olan babalara göre daha yüksek bulunmuştur. Kuruçırak'ın²⁷ çalışmasında babalık rolü algısı ve eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğu belirtilmektedir. Üniversite ve üzeri eğitime sahip olan babaların babalık rolüne ilişkin daha fazla olumlu algılara sahip olduğu görülmektedir. Poyraz'ın²⁸ çalışmasında da öğrenim durumu ve BRAÖ puanları arasında ilişki anlamlı bulunmuştur. Verilen araştırma bulguları, bu araştırmanın bulgusu ile paralellik göstermektedir.

Babaların çalışma durumlarına göre toplam BRAÖ puan ortalamalarına bakıldığında, çalışan babaların BRAÖ puan ortalamasının çalışmayan babalara göre daha yüksek olduğu bulunmuş ve arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.3.). O'Connell'ın⁶³ çalışmasında da işsizliğin babalık rolünü engellediği belirtilmiştir. O'Connell'ın⁶³ çalışma sonuçları ile araştırma sonucu benzerlik göstermektedir. Babaların sosyoekonomik durumuna göre babalık rolü algısı değişmektedir. Babanın evin ihtiyaçlarını karşılayamaması stres kaynağı oluşturabileceğinden dolayı babalık rolü algısının olumsuz yönde etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Memur olan babaların BRAÖ puan ortalamasının işçi olan babaların BRAÖ puan ortalamasına göre daha yüksek olduğu (104.89 ± 10.80) ve arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.3.). Kuruçırak'ın çalışmasında da işin statüsü arttıkça babalık rolü algısının arttığı bulunmuştur.²⁷ Kuruçırak'ın²⁷ çalışma bulguları ile araştırma bulguları benzerlik göstermektedir. Bu sonuç babanın mesleğinin babalık rolü algısını etkilediğini göstermektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe babanın iş statüsü arttığından babalık rolü algısının da bu artışla paralellik gösterdiğini düşündürmektedir. Ancak bu araştırmanın sonuçlarının aksine

yapılan başka çalışmalarda ise babaların mesleklerinin babalık rolü algısı üzerinde etkili olmadığını belirtmişlerdir.^{28,30}

Gelir durumuna göre toplam BRAÖ puan ortalamaları incelendiğinde, geliri giderine denk olan babaların babalık rolü algısının daha yüksek olduğu ve arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.3.). Poyraz'ın²⁸ yapmış olduğu çalışmada, gelir durumu seviyesi arttıkça babaların babalık rolü algısının arttığı belirtilmiştir. Günümüzde yaşam koşullarının değişmesiyle maddi ihtiyaçlarda artmıştır. Babaların gelir düzeyinin yüksek olması, babaların her konuda yeterliliğine katkıda bulunarak babalık rolünü olumlu yönde etkilediğini gösterebilir.

Aile yapısına göre toplam BRAÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında, çekirdek aile yapısına sahip babaların babalık rolü algı puan ortalamasının, geniş aile tipine sahip olan babalara göre yüksek olduğu ve arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$, Tablo 4.3.). Gültekin Akduman ve Türkoğlu'nun³⁰ yapmış olduğu çalışmada, çekirdek aile yapısında olan babaların babalık algısı yüksek bulunmuştur. Poyraz'ın²⁸ çalışmasında da çekirdek aile yapısında olan babaların babalık algılarının daha fazla olduğu saptanmıştır. Verilen araştırma bulguları ile bu araştırmanın bulgusu uyum göstermektedir. Çekirdek ailede babanın, babalık rolünü daha etkin yaşayabilmesi babanın babalık rolü algısının yüksek olabileceğini düşündürmektedir.

Evlilik süresine göre toplam BRAÖ puan ortalamalarına bakıldığında, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlılık olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$, Tablo 4.3.). Evlilik süresinin babaların babalık algısını etkilemediğini göstermektedir.

Babaların, mevcut çocuğunun olmasını isteme durumuna göre BRAÖ puan ortalaması karşılaştırıldığında; mevcut çocuğunun olmasını isteyen babaların puan ortalamasının yüksek olduğu ve arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.3.). Mevcut çocuğunun olmasını isteyen babaların

babalık rolü algısının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç baba olmayı istedikleri için babalık algısının daha iyi olduğunu düşündürmektedir.

Araştırmaya alınan babaların ilk kez baba olma yaşına göre toplam BRAÖ puan ortalamaları incelendiğinde; baba olma yaşı arttıkça babalık rolü algısının arttığı ve gruplar arası farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.3). Gültekin Akduman ve Türkoğlu'nun³⁰ çalışmasında, ilk kez baba olma yaşı arttıkça babalık rolü algısının arttığı belirtilmiştir. Babaların ilk kez baba olma yaşları arttıkça babalık rolü algısının olumlu yönde olduğu ve yaşı genç olan babaların babalık rolü algısının düşük olduğu tespit edilmiştir. Gültekin Akduman ve Türkoğlu'nun³⁰ çalışma bulgularıyla yapılan araştırma benzerlik göstermektedir. Seçer ve arkadaşlarının²³ çalışmalarında da ilk baba olma yaşı ilerledikçe babaların babalık rolüne ilişkin daha olumlu algılara sahip oldukları belirtilmiştir. Bartlett'in⁶⁴ çalışmasında da genç babaların babalık rolünü gerçekleştirmede zorlandıkları bulunmuştur. Adölesan çağıdaki babalar, çocuğu gelecekleri için bir engel olarak görmekte, babalık ve adölesan rolleri içinde çelişki yaşamakta ve depresif bir ruh hali içinde olmaktadır.⁶⁴ Bu sonuçlar yaş ilerledikçe babaların tecrübe kazanması ve daha olgun olmasından dolayı babalık algısını olumlu geliştirebileceğini göstermektedir.

Çocuk sayısına göre BRAÖ puan ortalaması karşılaştırıldığında, çocuk sayısının arttıkça babalık rolü algısının azaldığı ve arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$, Tablo 4.3.). Gültekin Akduman ve Türkoğlu'nun³⁰ çalışmasında çocuk sayısı arttıkça babaların babalık rolü algısının azaldığı bulunmuştur. Gültekin Akduman ve Türkoğlu'nun çalışma sonuçları ile araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir.³⁰ Poyraz'ın²⁸ çalışmasında da babaların sahip oldukları çocuk sayısı arttıkça babalık algısının olumsuz yönde değiştiği saptanmıştır. Çocuk sayısının

artmasına bağlı olarak babaların çocuklarına karşı sorumluluklarının da artması babalık rolü algısını olumsuz etkileyebileceğini düşündürebilir.

Babalıkla ilgili bilgi alma durumuna göre toplam BRAÖ puan ortalamaları incelendiğinde; babalık ile ilgili bilgi alan babaların babalık rolü algısının yüksek olduğu ve bilgi almayan babalar ile aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$, Tablo 4.3.). Babalar, babalık ile ilgili bilgi aldığı zaman babalık rolünü daha iyi gerçekleştirebilirler. Ancak araştırmada bilgi almayan babaların sayısının yüksek olması nedeniyle farkın oluştuğu düşünölmektedir.

Babalıkla ilgili bilgi alınan kaynaklara göre toplam BRAÖ puan ortalamaları incelendiğinde; babalık puan ortalamalarının yakın olduğu bulunmuş ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu belirlenmiştir ($p > 0.05$, Tablo 4.3.). Babalıkla ilgili bilginin nasıl ve hangi kaynaktan alındığının değil, bilgi alınmasının önemli olduğu düşünölmektedir.

Babaların kendi babasıyla olan ilişki durumunun babalık rolü algısı üzerinde etkili olmadığı ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$, Tablo 4.3.). Babası ile arasındaki ilişki kötü olan ve babasına ilişkin fikri olmayan babaların (babası küçük yaşta ölenlerin) babalık rolü algısının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Babaların, kendi babasından ilgi ve sevgi göremediklerinde dahi kendi çocuklarına bu yoksunluğu yaşatmamaları oldukça önemlidir. Babaların, babalık rolünü yerine getirerek babalık algılarını iyi düzeyde yaşadıklarını göstermesi olumlu gelişmedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Babaların, babalık rolü algısı ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- Babaların BRAÖ'den aldıkları toplam puan ortalamasına göre babalık rolü algısının iyi düzeyde olduğu saptanmıştır.
- Babaların; eğitimi, mesleği, gelir durumu algısı, aile tipi, ilk kez baba olma yaşı, sahip olduğu çocuk sayısı, babalığa ilişkin bilgi alma, çalışma durumu ve mevcut çocuğu isteme durumlarının babalık rolü algısını etkilediği belirlenmiştir.
- Babaların yaşı, evlilik süresi, babalık ile ilgili bilgi alınan kaynaklar ve kendi babasıyla olan ilişkisinin babalık rolü algısını etkilemediği bulunmuştur.

Araştırma bulgularına ve literatüre göre aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

- Baba adaylarının gebelik öncesi, gebelik, doğum sürecinden itibaren babalık rol algılarını fark etmelerini destekleyecek eğitimlerin verilmesi,
- Baba olma sürecinde ailenin bütüncül olarak değerlendirilmesinin gerekliliği,
- Babaların, babalık rolü ile aile yaşamına katılımı ve aile rollerindeki paylaşımlarının desteklenmesi,
- Babanın çocuğun gelişimine etkisini göz önüne alarak, çocuğun ihtiyaçlarının karşılayabilmesi ve çocuğa iyi rol model olabilmesi için çocukla daha fazla zaman geçirmesinin desteklenmesi,
- Ebelerin; babaların, doğum sonu babalık izninin artırılması ve isteğe bağlı olmaktan çıkartılması gibi babalık rolü algısını arttıracak uygulamaların desteklenmesi,
- Babaların, babalık rolüne uyumunu kolaylaştıracak yazılı ve görsel medyanın kullanımının arttırılması,

- Benzer çalışmaların, farklı kültürel yapılara sahip babalara ve farklı yaş grubundaki çocuğa sahip babalara yapılması, Önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Nirun N. *Sistemik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür*, 2. Baskı. Ankara, AKM Yayınları, 1994: 20.
2. Yörükoğlu A. *Çocuk Ruh Sağlığı*, 29.Baskı. Ankara, Özgür Yayınları, 2008: 84-85.
3. Pontes CM, Osorio MM, Alexandrino AC. Building a Place for The Father as an Ally for Breast Feeding. *Midwifery*, 2009, 25: 195-202.
4. Atmaca Koçak A. Türkiye’de Babaların Şimdiki Durumu. Baba Destek Programı Değerlendirme Raporu. Anne Çocuk Eğitim Vakfı, 2004: 1-65.
5. Zeybekoğlu Dünder Ö, Durugönül E, Arıkan A. Anne ve baba sözcüklerine yüklenen anlamların bir incelemesi. *Contemporary Online Language Education Journal*, 2011, 2: 25-34.
6. Gürşimşek I, Kefi S, Gırgın G. Okulöncesi eğitime babaların katılım düzeyi ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2007, 33: 181-191.
7. Kuzucu Y. Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2011, 4: 79-91.
8. Pleck JH, Masciadrelli BP. Paternal Involvement by U.S. Residential Fathers: Levels, Sources, and Consequences. In: Lamb ME (eds). *The Role of The Father İn Child Development*, 4th ed. New Jersey, John Wiley & Sons, 2004: 222-272.
9. Kuzgun Y, Sevim SA. Kadınların çalışmasına karşın tutum ve dini yönelim arasındaki ilişki. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2004, 37: 14-27.
10. Taşkın L. *Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği*, 9.Baskı. Ankara, Sistem Ofset Matbaacılık, 2012: 100.
11. Sucuoğlu B. Kaynaştırma programlarında anne baba katılımı. *Özel Eğitim Dergisi*, 1996, 2: 25-43.

12. Yalçın Aktosun Y. Hamilelik süreciyle çocuk eğitimi başlar. www.hakikatdamlari.net › ... › İslami Hayat ve Aile › Aile ve Evlilik. 3 Eylül 2014.
13. Dudson F. *Baba Gibi Yar Olmaz*, 3. Baskı. İstanbul, Özgür Yayınları, 2000: 18-19.
14. Elmacıoğlu T. *Başarıda Aile Faktörü*, 2. Baskı. İstanbul, Yediveren Yayınları, 2012: 68 2012.
15. Tezel Şahin F, Özbey S. Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2009, 5: 30-39.
16. Forehand R, Wierson M, Thomas AM, Armistead L. Interparental conflict and paternal visitation following divorce: the interactive effect on adolescent competence, *Child Study Journal*, 1990, 20: 193-202.
17. Aydoğmuş K, Baltaş A, Baltaş Z, Davaslıgil Ü, Güngörmüş K, Konuk E, Korkmazlar Ü, Köknel Ö, Navaro L, Oktay A, Razon N, Yavuzer H. *Ana Baba Okulu*, 10 Baskı. İstanbul, Remzi Kitabevi, 2003: 245-254.
18. Erdoğan A. Çocuğun psikososyal gelişimde babanın rolü. *Yeni Symposium*, 2004, 42: 147-153.
19. Saygılı S, Çankırılı A. *Babacığım Neredesin*, 2 Baskı. İstanbul, Elit Yayın, 2009: 102-103.
20. Durmuş A. *Özgüven Gelişimi Ve Karakter Eğitimi*, 5. Baskı. İstanbul, Nesil Yayın, 2008:90.
21. Sevil Ü, Kavlak O. Couvade sendromu (Sempatik gebelik). *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2003, 6: 49-54.
22. Gölbaşı Z. Postpartum dönemde erken taburculuk, evde bakım hizmetleri ve hemşirelik. *C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 7: 15.

23. Seçer Z, eliköz N, Yaşa S. Bazı kişisel özelliklerine göre okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1: 425-438.
24. Zeybekoğlu Ö. Günümüz erkeklerin gözünde babalık ve aile. *Mediterranean Journal of Humanities*, 2013, 3: 297-328.
25. Taşkın N. Çocukların gelişiminde katkıları unutulmuşlar: babalar. *Eğitim Birsen*, 2011, 7: 43-47.
26. Yeşildağ E. Ailede Anelik Ve Babalık Rollerinin Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi. I. Uluslararası Aile Konferansı, Antalya, 2010: 413-427.
27. Kuruçırak Ş. 4-12 Aylık Bebeği Olan Babaların, Babalık Rolü Algısı ile Bebek Bakımına Katılımı Arasındaki İlişki. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, 2010.
28. Poyraz M. Babaların Babalık Rolünü Algılamalarıyla Kendi Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2007.
29. Ünüvar P. Babaların 3-6 Yaş Grubu Çocuklarıyla Geçirdikleri Zamanın Niteliğini Belirleme ve Geliştirme. Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2008.
30. Gültekin Akduman G, Türkoğlu D. Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rollerini algılamaları ile çocuklarının davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *ACED*, 2013, 1: 1-17.
31. Türk Dil Kurumu. Sözlük. www.tdk.gov.tr/. 10 Haziran 2014.

32. Ermiş BB. Bir Sosyal Destek Kaynağı Olarak Aile. V. Aile Şurası 'Aile Destek Hizmetleri' Bildirileri, Ankara, 2008: 11-19.
33. Özgüven İE. *Aile İletişim ve Yaşam*, 1 Baskı. Ankara, Pdrem Yayınları, 2001: 217-289.
34. Gordon M. *Sosyoloji Sözlüğü*, 2 Baskı. Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 2005: 285.
35. Karaköse Ş, Karaköse R. *Çocuk Eğitiminde Babanın Rolü*, 1. Baskı. İstanbul, Yakamoz Yayıncılık, 2007, 30-100.
36. Çakır Ö. Türkiye'de kadının çalışma yaşamından dışlanması. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2008, 31: 25-47.
37. Ersanlı K. *Benliğin Gelişimi ve Görevleri*, 1. Baskı. Samsun, E Yazı Yayınları, 1996: 25.
38. Rogge JU. How Tackling the chaos . Çeviri: Gürün İ. *Kaosla Nasıl Başa Çıkılır*, 1. Baskı. İstanbul, Rota Yayınları, 2001: 118 – 119.
39. Feldman SS, Nash SC, Aschenbrenner BC. Antecedents of Fathering. *Child Development*, 1983, 54: 1628 -1363.
40. Ozankaya Ö. *Toplum Bilimi*, 3. Baskı. İstanbul, Cem Yayınevi, 1999: 551.
41. Parman T. Erkek olmak ya da için için olmak oedipus öncesi dönemden ergenliğin sonuna kadar baba oğul ilişkisi. İçinde: Parman T (editör). *Psikanaliz Yazıları-5*, 1. Baskı, İstanbul, Bağlam Yayıncılık, 2002: 157.
42. Navaro L. *Tapınağın Öbür Yüzü*, 3 Baskı. İstanbul, Remzi Kitabevi, 1999: 80-160.
43. Albukrek İ. Babalar ve Çocukları. *Çocuğum ve Ben Dergisi*, 2005, 26: 1-4.
44. Güngörmüş ÖO. *Baba ve Çocuk*, 1. Baskı. İstanbul, Morpa Kültür Yayınları, 2006: 184.

45. AÇEV. Çocuğun Yaşamında Babanın Yeri ve Önemi. www.acev.org/pdf/KaynaklarPDF/.../BabalaraOzel.pdf. 8 Temmuz 2014.
46. Yavuzer H. *Ana-Baba ve Çocuk*, 13.Baskı. İstanbul, Remzi Kitabevi, 2008: 47.
47. Çağdaş A. *Anne Baba Çocuk İletişimi*, 2. Baskı. İstanbul, Kök Yayıncılık, 2008: 80.
48. Parke RD. Fathers and Families. In: Bornstein MH (ed). *Being and Becoming a Parent*, 2nd ed. New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates, 2002: 27-74.
49. Dönmezer İ. *Ailede İletişim ve Etkileşim*, 3.Baskı. İstanbul, Sistem Yayıncılık, 1999: 20-35.
50. Pruett K. *Fatherhood Why Father Care is as Essential as Mother Care for Your Child*, 1st ed. New York, Broadway, 2000: 76-100.
51. McKinney ES, James SR, Ashwill J, Murray SS, Nelson K. *Maternal Child Nursing*, 4th ed. New York, Saunders, 2000: 298,504.
52. Coltrane S. The Future of Fatherhood: Social, Demographic and Economic Influence on Men's Family Involvement. In: Marsiglio W (ed). *Fatherhood Contemporary Theory, Research and Social Policy*, 7th ed. California, Sage, 1995: 255-274.
53. Doherty WJ, Kouneski EF, Erickson MF. Responsible fathering: an overview and conceptual framework. *Journal of Marriage and Family*, 1998, 60: 277-292.
54. Nelms BC. Fathering: supporting and celebrating it. *J Pediatr Health Care*, 2004, 18: 113-114.
55. Sailor DH. *Supporting Children In Their Home, School and Community*, 1st ed. Boston, Pearson, 2003: 65.
56. Bakırcıoğlu R. *Çocuk Ruh Sağlığı ve Uyum Bozuklukları*, 3. Baskı. Ankara, Anı Yayıncılık, 2010: 110.

57. Tarhan N. Bilinçli Ebeveyn Olmanın Altın Kuralları. İçinde: Doğan S (editör). *Ailede Sevgi Eğitimi*, 1. Baskı. İstanbul, Selis Yayıncılık, 2009: 8-21.
58. Kulaksızoğlu A. *Ergenlik Psikolojisi*, 13. Baskı. İstanbul, Remzi Yayınları, 2001: 120-121.
59. Yavuzer H. *Çocuk Psikolojisi*, 31. Baskı. İstanbul, Remzi Yayınları, 2008: 28.
60. Tuzcuoğlu N. *Bir Aile Olmak: Anne Baba Olmanın Altın Kuralları*, 4. Baskı. İstanbul, Morpa Kültür Yayınları, 2007: 56.
61. Kuzucu Y. Babalarıyla Çatışma Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Ergenlerin ve Babaların Babalık Rolüne İlişkin Algılarının Karşılaştırılması. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 1999.
62. Babadağ K. Hemşirelik araştırmalarında etik. *Hemşirelik Bülteni*, 1995, 9:1-11.
63. O'Connell M. Where's Papa? Father's role in child care. *Population Trends and Public Policy*, 2. Baskı, 1993: 20.
64. Bartlett E. The effects of fatherhood on the health of men: a review of the literature. *Jmhg*, 2004, 1: 159-169.

EKLER

EK-1. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler
<p>Adı Soyadı: Ayberk Asena TELLİ Doğum tarihi: 25.07.1988 Doğum yeri: Ceyhan Medeni hali: Evli Uyruğu: T.C. Adres: Doğankent İlçe Jandarma Komutanlığı Lojmanları, DOĞANKENT/GİRESUN Tel: 05415747161 Faks: E-mail: ayberk-burak@hotmail.com</p>
Eğitim
<p>Lise: Enver Kurttepe Lisesi(2005) Lisans: Çukurova Üniversitesi Adana S.Y.O. Ebelik Bölümü (2012) Yüksek lisans: Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı (2012- 2014)</p>
Üye Olunan Mesleki Kuruluşlar
<p>Türk Ebeler Derneği</p>
İlgi Alanları ve Hobiler
<p>Kitap Okumak, Doğa Yürüyüşleri Yapmak, Araba Sürmek, Müzik Dinlemek</p>

EK-2. ANKET FORMU

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Çocuğu 3-6 yaş olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan bu anketi içtenlikle doldurmanızı rica ediyorum. Verdiğiniz bilgiler sadece bu çalışma için kullanılacak ve size ait bilgiler başka kişilerle kesinlikle paylaşılmayacaktır. Araştırmanın herhangi bir aşamasında çalışmadan kendi isteğinizle ayrılma hakkınız bulunmaktadır. Vereceğiniz bilgilerin sağlıklı çocuklar ve toplumların oluşturulmasında önemli olduğunu hatırlatır vereceğiniz katkılar için teşekkür ederim.

Ayberk Asena TELLİ

1. Kaç yaşındasınız?.....

2. Eğitim düzeyiniz nedir?

İlkokul   Ortaokul   Lise   Üniversite

3. Mesleğiniz?.....

4. Ailenizin ekonomik düzeyini nasıl değerlendirirsiniz?

Gelir giderden az   Gelir giderden fazla   Gelir gidere denk

5. Aile tipiniz nedir?

Çekirdek aile   Geniş aile

6. Kaç yıllık evlisiniz? .....

7. Çalışıyor musunuz?

Çalışıyorum   Çalışmıyorum

8. Mevcut çocuğunuzun olmasını istediniz mi?

İstedim   İstemedim

9. İlk kez baba olma yaşınız?.....

10. Kaç çocuğunuz var?.....

11. Babalık rolü hakkında bilgi aldınız mı?

Aldım   Almadım

12. Babalık rolü hakkında bilgi aldınız kaynaklar nelerdir?

Kitap, gazete, dergi   Tv, internet   Sağlık personeli

13. Kendi babanızla ilişkinizi nasıl tanımlarsınız?

İyi   Orta   Kötü   Fikrim yok

EK-3. BABALIK ROLÜ ALGI ÖLÇEĞİ (BRAÖ)

Bu ölçek babalık rolü ile ilgili algıları ölçmek için hazırlanmıştır. Her ifadeyi okuduktan sonra ne derece uygun geldiğini veya gelmediğini sayfada ayrılan yere işaretleyiniz. Elde edilen bilgiler araştırma dışında kullanılmayacaktır. İş birliğiniz ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

	(1)Hiç Uygun Değil	(2)Uygun Değil	(3)Kararsızım	(4)Uygun	(5)Tamamen Uygun
1. Bir baba çocuğunu çocuk bahçesine götürmelidir.					
2. Baba evdeki tek otorite figürü olmalıdır.					
3. Baba çocuğuna renkleri ve eşyaların isimlerini öğretir.					
4. Gerektiğinde çocuğunu döverek cezalandırır.					
5. Baba çocuğuyla oyun oynamalıdır.					
6. Çocuğunun hangi televizyon programlarını izlediğiyle ilgilenmelidir.					
7. Gerektiğinde çocuğundan özür dilemelidir.					
8. Her ne sebepten olursa olsun çocuğunun yanında ağlamamalıdır.					
9. Ergenlik dönemindeki çocuğuna cinsellik konusunda bilgi vermelidir.					
10. Hangi yaşta olursa olsun çocuğunun cinsel konulardaki sorularını cevaplamalıdır.					
11. En önemli görevi ailesinin bakımı için gerekli parayı kazanmaktır.					

12. Bebekleri bebek arabası ile taşımak babalara yakışmaz.					
13. Baba çocuğunun tüm sorularını cevaplamalıdır.					
14. Çocuğu ile şakalaşmalıdır.					
15. Eşi kadar olmasa bile bebek bakımından anlamalıdır.					
16. Babaların çocuklarını açıkça takdir etmeleri çocukları şımartabilir.					
17. Baba çocuğu ile sık sık sohbet etmelidir.					
18. Çocuğuna yeni oyunlar öğretmelidir.					
19. Çocuğuna yeni oyuncaklar almalıdır.					
20. Çocuğun sorularını cevaplamalıdır, ancak onunla oturup sohbet etmesi uygun değildir.					
21. Kız olsun erkek olsun çocuğu istediğinde onunla sırdaş olmalıdır.					
22. Bir çocuğun babası ile her konuda konuşması uygun değildir.					
23. Bir baba erkek çocuğuyla kız çocuğuna oranla daha çok ilgilenmelidir.					
24. Erkek çocuklar babalarıyla kız çocuklar anneleriyle oynamalıdır.					
25. Çocukla cinsel konuları konuşmak demek, onunla yüz göz olmak demektir.					

EK-4. TEZ ÇALIŞMASI İZİN YAZISI

T.C.
GİRESUN VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 29409993/605.01/2522193

17/09/2013

Konu: Araştırma İzni Onayı.

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü' nün 2012/13 nolu Genelgesi.

Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Ayberk Asena TELLİ, "3-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Babaların Babalık Rolü Algısı ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi" konulu araştırma yapmak istemektedir. Sözü edilen çalışma, Giresun ili Merkez ilçe Sevinç-Mehmet Ekizoğlu Anaokulu, 75. Yıl Anaokulu ve Doğankent ilçesi Doğankent Anaokulu' nda, Babalık Rolü Algı Ölçeği (2 Sayfa) ve Anket Formu (2 Sayfa) veri toplama araçlarıyla yapılacaktır.

Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü' nün 28.08.2013 tarih ve 88179374-1819- 17567 sayılı yazısı ile eklerinin, ilgi genelge doğrultusunda incelenmesi sonucunda, söz konusu çalışmada kullanılacak Müdürlüğümüzce mühürlenmiş veri toplama araçlarının; Giresun ili Merkez ilçe Sevinç-Mehmet Ekizoğlu Anaokulu, 75. Yıl Anaokulu ve Doğankent ilçesi Doğankent Anaokulu' nda, 23.09.2013 – 27.03.2014 tarihleri arasında, uygulama öncesi okul yönetimi ile mutabakat sağlayarak, okul yönetiminin planlayacağı bir uygulama planı ile eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına dayalı olarak, araştırma sonucunun basılı ve dijital ortamda Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesine teslim edilmesi koşulu ile uygulanmasında herhangi bir sakıncanın olmadığı Müdürlüğümüzce uygun değerlendirilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Kemal GÜRGENCİ
Müdür a.
Şube Müdürü

OLUR
17/09/2013

Necati AKKURT
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır
18.09.2013
Kemal BAŞAK
Teknisyen

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Hüküme

t Konağı A Blok Zemin Üstü ve Kat:1 GİRESUN
Elektronik Ağ : <http://giresun.meb.gov.tr>
e-posta : arge28@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için : Kemal BAŞAK / Teknisyen
Strateji Geliştirme Şubesi
Tel : (454) 215 75 25 - 153 Faks : (454) 215 75 22

T.C.
GİRESUN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 29409993/605.01/3171664
Konu: Araştırma İzni Onayı.

01/11/2013

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: (a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2012/13 nolu Genelgesi.
(b) Valilik makamının 17.09.2013 tarih ve 29409993-605.01- 2522193 Sayılı Oluru.
(c) Ayberk Asena Telli'nin 31.10.2013 Tarih 3127494 Sayılı Dilekçesi.

Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Ayberk Asena TELLİ, "3-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Babaların Babalık Rolü Algısı ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi" konulu araştırma yapmak istemektedir.

İlgi (a) genelge doğrultusunda, söz konusu çalışma için ilgi (b) Olur'u ile izin verilmiş ancak araştırmacı Ayberk Asena TELLİ'nin ilgi (c) dilekçesi ile belirttiği sebeplerden dolayı çalışmanın yapılacağı okullara; Tirebolu İrfan Domaç Anaokulu, Tirebolu Zübeyde Hanım Anaokulu, Görele 80. Yıl Anaokulu, Espiye Nene Hatun Anaokulu ve Eynesil Anaokullarının ilave edilmesi talep edilmiştir.

Araştırmada kullanılacak Müdürlüğümüzce mühürlenmiş veri toplama araçlarının; Giresun ili Tirebolu İrfan Domaç Anaokulu, Tirebolu Zübeyde Hanım Anaokulu, Görele 80. Yıl Anaokulu, Espiye Nene Hatun Anaokulu ve Eynesil Anaokullarında 04.11.2013 – 27.03.2014 tarihleri arasında, uygulama öncesi okul yönetimi ile mutabakat sağlayarak okul yönetiminin planlayacağı bir uygulama planı ile eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına dayalı olarak, araştırma sonucunun basılı ve dijital ortamda Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesine teslim edilmesi koşulu ile uygulanmasında herhangi bir sakıncanın olmadığı Müdürlüğümüzce uygun değerlendirilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Kemal GÜRGENCİ
Müdür a.
Şube Müdürü

OLUR
01/11/2013

Necati AKKURT
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır
01.11.2013
Kemal BAŞAK
Teknisyen

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Hüküme

t Konağı A Blok Zemin Üstü ve Kat:1 GİRESUN
Elektronik Ağ : <http://giresun.meb.gov.tr>
e-posta : arge28@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için : Kemal BAŞAK / Teknisyen
Strateji Geliştirme Şubesi
Tel : (454) 215 75 25 - 153 Faks : (454) 215 75 22

EK-5. ETİK KURUL ONAY FORMU

ETİK KURUL SONUÇ FORMU

Araştırmanın Adı: "3-6 yaş grubu çocuğu olan* babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi"

Araştırmanın Yürütülmesi Uygundur (X)
Düzenlemeler Yapıldıktan Sonra Yürütülmesi Uygundur ( )
Araştırmanın Yürütülmesi Uygun Değildir ( )

Açıklamalar (Uygun değil ya da düzeltme gerekiyorsa): Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Etik Kurulu'nun 05.08.2013 tarihinde yapılan toplantısında "3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi" konulu Ayberk Asena TELLİ ve Yrd.Doç. Dr. Hava ÖZKAN'ın çalışması etik açıdan uygun bulunmuştur.

Prof.Dr. Mehtap TAN
Başkan

Doç.Dr.Fatma GÜDÜCÜ TÜFEKÇİ
Başkan Yrd.
Katılmadı

Doç.Dr. Ayda ÇELEBİOĞLU
Üye

Doç.Dr.Nadiye ÖZER
Üye

Doç.Dr. Elanur YILMAZ KARABULUTLU
Sekreter/Raportör

EK-6. GÖNÜLLÜLERİN BİLGİLENDİRİLMESİ VE RIZASININ ALINMASI PROTOKOLÜ

Değerli Babalar,

Bu araştırma, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tez Çalışması olarak yürütülmekte olup, **“3-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Babaların Babalık Rolü Algısı ve Etkileyen Faktörleri Belirlemek”** amacıyla planlanmıştır. Araştırmamızda cevaplandırmanız için iki adet form sunulmuştur. Araştırmada sizi tehlikeye sokacak herhangi bir girişim bulunmamaktadır. Bu çalışma tamamen bilimsel amaçlı olup, elde edilen veriler başka hiçbir alanda kullanılmayacaktır. Bu araştırmaya sadece kendi isteğinizle girebilir ve araştırmaya katılmayı reddetme hakkına sahipsiniz.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Araştırmadan önce verilen metni okudum. Metin hakkında yapılan yazılı ve sözlü açıklamaları okudum ve dinledim. Bu koşullarla söz konusu araştırmaya kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Gönüllünün Adı- Soyadı:

Açıklamaları yapan araştırmacının

İmzası:

Adı-Soyadı: Ayberk Asena Telli

Adresi (varsa telefon no, faks no):

İmzası:

EK-7. BABALIK ROLÜ ALGI ÖLÇEĞİNİN KULLANIM İZİNİ

3 2014

Outlook.com - ayberk-burak@hotmail.com

SAYIN YAŞAR KUZUCU;
BEN AYBERK ASENA TELLİ, ERZURUM ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ
FAKÜLTESİ EBELİK BÖLÜMÜ YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİYİM.
EBELİK BÖLÜM BAŞKANI HAVA ÖZKAN İLE TEZİM İÇİN ÇALIŞMALAR BAŞLADIK. 0-6
YAŞ GURUBU ÇOCUĞU OLAN BABALARIN BABALIK ROLÜ ALGILARI VE ETKİLEYEN
FAKTÖRLER BAŞLIKLIL TEZ ÇALIŞMAMIZ OLACAK. BABALIK ROLÜ ALGISI ÖLÇEĞİNİZİN
KULLANIM İZİNİNİ VE ÖLÇEĞİN KENDİSİNİ SİZİN İÇİN BİR MAHSURU YOKSA BANA MAIL
OLARAK GÖNDEREBİLİR MİSİNİZ?
SAYGILARLA.

%6b128@mail.live.com/default.aspx?id=648557&id=cmUKJ4CMz4hGvPgAhWbW3g2&fid=ftsearch&srch=1&skws=yasarak%40yahoo.com&id=4&satt=0 2/2

3 2014

Outlook.com - ayberk-burak@hotmail.com

Yasar kuzucu (yasarku@yahoo.com) Kişilere ekle
Kime: ayberk asena babaligarip

2 ek (toplam 108,5 KB)

Outlook.com Etkin Görünüm

BABALIK ROLÜ ALG

BABALIK ROLÜ ALG

Çevrimiçi göster

Çevrimiçi göster

Tümünü zip olarak indir

Ayberk hanım merhaba,
gecikme için kusura bakmayın, ölçek ve ölçekle ilgili bilgilerin yer aldığı döküman ekli dosyada. Kafanıza takılan bir şey olursa bana sorabilirsiniz.
İyi dileklerle..

Yasar Kuzucu
Yrd.Doc.Dr.
Adnan Menderes Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi,
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik AD,
Aytepe Mevkii, 09100, Aydın, TÜRKİYE

Yasar Kuzucu
Assistant Prof.
Adnan Menderes University,
Faculty of Education,
Department of Counseling & Guidance,
Aytepe Mevkii, 09100, Aydın, TURKEY

Phone: +90 256 214 20 23 - 1561
Fax: +90 256 214 10 61
E-mail: yasarku@yahoo.com
yasarkuzucu@adu.edu.tr

From: ayberk asena babaligarip <ayberk-burak@hotmail.com>
To: yasarku@yahoo.com
Sent: Wednesday, November 14, 2012 3:09 PM
Subject:

ss://dub128.mail.live.com/default.aspx?id=64855#id=cmUkJkCMz4hGvPgAhWthW3g2&fid=flsearch&srch=1&skws=yasarku%40yahoo.com&sdr=4&satt=0 1/2

EK-8. TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı ve Soyadı : Ayberk Asena Felli Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hava ÖZKAN
Programı (Fakülte/Y.Okul) : Sağlık Bilimleri Fakültesi Ortak Danışman :
Anabilim Dalı : Ebelik
Tezin Türü : Y. Lisans Doktora

Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 02/12/2014 ve 2014.40.3/6 sayılı kararıyla oluşturulan tez savunma sınavı jürisi, 3-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Babaların Babalık Rolü Algısı ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi başlıklı yüksek lisans / doktora tezini incelemiş ve adayı 15/12/2014 tarihinde, saat 10.00'da tez savunma sınavına tabi tutmuştur.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ:

- Jüri raporlarının tartışılması sonucunda başarıyla savunulan tezin **KABUL EDİLMESİNE**,
 Jüri raporlarının tartışılması sonucunda, ay ek süre verilerek tezin **DÜZELTİLMESİNE**,
 Jüri raporlarının tartışılması sonucunda tezin **REDDEDİLMESİNE**

OY BİRLİĞİ

OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Tez Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Başkan	Doç. Dr. Ayşe ÇEKİNCİ	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Hava ÖZKAN	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Serap EYDER APAY	
Üye		
Üye		